

Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren

Versie 1 d.d. 28 juni 2024

Financiëlemarktdeelnemer: Pensioenfonds Zorg en Welzijn

Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) (LEI: 8EFE15WY4PBBKG6GZI21) neemt de belangrijkste ongunstige effecten van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking. Deze verklaring is de geconsolideerde verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren van PFZW.

Deze verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023.

PFZW wil deelnemers een goed pensioen bieden in een leefbare omgeving. Dit doen we door middel van het naleven van ons eigen duurzaamheidsbeleid. Middels onze beleggingen streven we naar lange-termijn waarde creatie. Als 'verantwoorde basis' stellen we minimum duurzaamheidseisen aan ondernemingen waaraan we ons geld toevertrouwen. Hiermee richten we ons op het in acht nemen van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. In Europese wetgeving zijn de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren gedefinieerd in de vorm van indicatoren. Middels ons beleid sturen we op een groot aantal van de door wetgeving gedefinieerde indicatoren, maar ook op andere indicatoren die niet zijn opgenomen in de wetgeving.

Naast de focus op het verminderen van ongunstige effecten op onder andere de hier beschreven indicatoren, zetten we ons ook in voor het vergroten van een positieve impact. We doen dit door kapitaal te verschuiven naar duurzamere ondernemingen en door duurzaamheid te stimuleren binnen ondernemingen waarin we beleggen. De komende jaren willen we ons toenemend richten op het meten van real-world impact (outcomes) zodat we kunnen laten zien wat het daadwerkelijke effect van de beleggingsportefeuille op de wereld is geweest.

Samenvatting

PFZW is ervan overtuigd dat het combineren van duurzame kapitaalallocatie, actief aandeelhouderschap (engagement) en uitsluiten het meest effectief is. Zo verschuift PFZW op dit moment kapitaal van broeikasgas (BKG)-intensieve ondernemingen naar voorlopers in de klimaattransitie. Op deze manier kunnen wij onze invloed aanwenden en deze bedrijven aansporen verder te verduurzamen. Dat doen wij door actief de dialoog te voeren met ondernemingen waarin we beleggen en door op aandeelhoudersvergaderingen te stemmen voor specifieke initiatieven die de BKG-uitstoot verminderen. Vanaf 2023 is voor aandelen, liquide krediet en de gehele vastgoedportefeuille naast een relatieve doelstelling op de vermindering van BKG-emissies ook een absolute doelstelling gericht op 50% BKG reductie in 2030 ten opzichte van 2019.

De SFDR-wetgeving definieert verschillende indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten van de ondernemingen waarin wij beleggen. PFZW stuurt nog niet op alle indicatoren, voornamelijk vanwege een gebrek aan (kwalitatief goede) data. Voor een aantal indicatoren geldt dat PFZW niet stuurt op de voorgeschreven indicator, maar wel op gerelateerde indicatoren. Dit geldt bijvoorbeeld voor indicatoren rondom biodiversiteit en water. We richten ons hierbij op indicatoren waarvoor wel data beschikbaar zijn, zoals waterverbruik. Op basis van wat we belangrijk en materieel vinden, maken we een keuze in waar we wel en niet op sturen en welke instrumenten daarbij het beste passen.

Op de volgende door de wetgeving gedefinieerde indicatoren wordt gestuurd:

- Broeikasgasemissies: de emissies van broeikasgassen die aan PFZW zijn toegerekend, gebaseerd op de belangen in de bedrijven waarin het investeert;
- Koolstofvoetafdruk: de totale uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt door de bedrijfsvoering van PFZW en leveranciers in de waardeketen van PFZW, uitgedrukt per miljoen Euro belegd vermogen;
- Broeikasgasintensiteit: de gewogen gemiddelde broeikasgasemissies van de bedrijven waar PFZW in investeert, uitgedrukt per miljoen Euro bedrijfsomzet;
- Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen;
- Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden;
- Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO);
- Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen;
- Genderdiversiteit raad van bestuur;

- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens);
- Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten;
- Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva;
- Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva.

Daarnaast zijn de volgende aanvullende indicatoren geselecteerd door PFZW om over te rapporteren:

- Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor broeikasgasemissie-reductie;
- Aantal geconstateerde gevallen van ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen;
- Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties;
- Intensiteit energieverbruik.

We sturen vooralsnog niet op de volgende indicatoren:

- Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie;
- Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten;
- Emissies in water;
- Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval;
- Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen;
- Voor overheden en supranationale instellingen sturen we niet op Broeikasgasintensiteit en is het vooralsnog niet mogelijk om het aandeel green bonds in lijn met de EU Green Bond Standard te rapporteren omdat deze nog niet beschikbaar is;
- Voor overheden en supranationale instellingen sturen we niet op de gemiddelde score voor inkomensongelijkheid.

Hieronder vindt u een overzicht van deze belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren waar PFZW rekening mee houdt. We geven aan wat de effecten van het afgelopen jaar zijn geweest, geven hier een toelichting bij en gaan in op de genomen maatregelen en geplande maatregelen voor de volgende referentieperiode.

Disclaimer:

De hier gepresenteerde data kunnen afwijken van andere publicaties door het gebruik van verschillende referentiedata, definities en/of methodologieën. De afwijkingen in definities en/of methodologieën kunnen verschillende oorzaken hebben, waaronder verplichtingen onder wet- en regelgeving of vrijwillige toezeggingen die zijn gedaan.

Summary

Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) (LEI: 8EFE15WY4PBBKG6GZI21) considers the main adverse effects of its investment decisions on sustainability factors. This statement is the consolidated statement on PFZW's main adverse effects on sustainability factors.

This statement of principal adverse effects on sustainability factors covers the reference period from Jan. 1, 2023 to Dec. 31, 2023.

PFZW wants to offer participants a good pension in a liveable world. We do this by adhering to our own sustainability policy. Through our investments, we strive for long-term value creation. By creating a responsible basis, we set minimum sustainability requirements for companies to which we entrust our money. In doing so, we focus on taking into account the main adverse effects on sustainability factors. European legislation defines the main adverse effects on sustainability factors in the form of indicators. Through our policy we focus on many of the indicators defined by legislation, but also on other indicators not included in the legislation.

In addition to focusing on reducing adverse impacts on indicators such as those described here, we are also committed to increasing positive impact. We do this by shifting capital to more sustainable companies and by promoting sustainability within companies in which we invest. In the coming years, we want to focus increasingly on measuring real-world impact (outcomes) so that we can show what we have really achieved with the investment policy.

PFZW is convinced that combining sustainable capital allocation, active share ownership (engagement) and exclusion is most effective. For example, PFZW is currently shifting capital from

greenhousegas (GHG)-intensive companies to forerunners in the climate transition. In this way, we can continue to use our influence and encourage these companies to become more sustainable. We do this by actively engaging in dialogue with companies in which we invest and by voting at shareholders' meetings for specific initiatives that reduce GHG emissions. From 2023, for equities, liquid credit and the entire real estate portfolio, we not just pursue a relative target on the reduction of GHG emissions but also an absolute target aimed at 50% CO₂ reduction in 2030 compared to 2019.

The SFDR legislation defines several indicators for the main adverse effects of the companies in which we invest. PFZW does not yet steer on all indicators due to lack of (good quality) data. For a number of indicators, PFZW does not manage on the prescribed indicator, but on related indicators. This applies, for example, to indicators related to biodiversity and water. We focus on indicators for which data are available, such as water consumption. Based on what we consider important and material, we make a choice as to what we do or do not focus on and which instruments are best suited for this.

The following indicators defined by legislation are monitored:

- Greenhouse gas emissions: greenhouse gas emissions attributed to PFZW, based on interests in the companies in which it invests;
- Carbon footprint: the greenhouse gas emissions attributed to PFZW, expressed per million Euros of assets invested;
- Greenhouse gas intensity: the weighted average greenhouse gas emissions of the companies in which PFZW invests, expressed per million Euro of company revenue;
- Exposure to companies active in the fossil fuel sector;
- Activities with negative impacts on biodiversity-sensitive areas;
- Violations of the principles of the UN Global Compact or the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Guidelines for Multinational Enterprises;
- Lack of procedures and compliance mechanisms for monitoring compliance with the principles of the UN Global Compact and the OECD Guidelines for Multinational Enterprises;
- Gender diversity board of directors;
- Exposure to controversial weapons (anti-personnel mines, cluster munitions, chemical weapons and biological weapons);
- Countries invested in with social rights violations;
- Exposure to fossil fuels through real estate assets;
- Exposure to energy-inefficient real estate assets.

In addition, the following additional indicators were selected by PFZW to report on:

- Investments in companies without greenhouse gas emission reduction initiatives;
- Number of observed cases of serious human rights problems and violations;
- Proportion of bonds not issued under Union legislation on environmentally sustainable bonds;
- Intensity of energy consumption.

We do not, for the time being, manage the following indicators:

- Share of consumption and generation of non-renewable energy;
- Intensity of energy consumption by sector with high climate impact;
- Emissions to water;
- Share of hazardous waste and radioactive waste;
- Unadjusted gender pay gap;
- For governments and supranational institutions, we do not track Greenhouse Gas Intensity and it is not yet possible to report the share of green bonds in line with the EU Green Bond Standard because it is not yet available;
- For governments and supranational institutions, we do not steer on the average score for income inequality.

Below is an overview of these main adverse effects on sustainability factors that PFZW takes into account. We indicate what the effects have been in the past year, provide an explanation of them, and discuss the measures taken and planned for the next reference period.

Disclaimer:

The data presented here may differ from other publications due to the use of different reference data, definitions and/or methodologies. The deviations in definitions and/or methodologies may have various causes, including obligations under legislation and regulations or voluntary commitments that have been made.

Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
---	-----------	---------------	---------------	-------------	---

KLIMAAT- EN ANDERE MILIEU-INDICATOREN

Broeikasgasemissies

1. Broeikasgasemissies	Scope 1 BKG-emissies	5.204.445 tCO ₂ e	4.904.880 tCO ₂ e	<p>De Scope 1 BKG-emissies zijn 5.204.445 ton CO₂e over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 67% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of is data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 33% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 1 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie PFZW heeft geen doelstelling op totale broeikasgasemissies (BKG-emissies), maar op koolstofvoetafdruk (indicator #2) en BKG-intensiteit (indicator #3) die sterke samenhang vertonen met deze indicator.</p> <p>Acties 2024 De rapportage van BKG-emissies wordt uitgebreid naar de beleggingscategorieën staatsobligaties en hypotheek. Daarnaast wordt rapportage over scope 3 BKG-emissies toegevoegd voor beleggingscategorieën waar de datakwaliteit- en beschikbaarheid dat toelaat.</p> <p>Vanaf 2024 beleggen we alleen nog in olie- en gasbedrijven met doelstellingen en een strategie in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs (zie de additionele geselecteerde indicator) met als doel de absolute BKG-emissies van de portefeuille verder te verlagen.</p>
-------------------------------	----------------------	------------------------------	------------------------------	---	--

	Scope 2 BKG-emissies	1.128.188 tCO ₂ e	1.031.663 tCO ₂ e	<p>De Scope 2 BKG-emissies zijn 1.128.188 ton CO₂e over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 67% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of is data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 33% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 2 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	
	Scope 3 BKG-emissies	44.422.719 tCO ₂ e	42.180.914 tCO ₂ e	<p>De Scope 3 BKG-emissies zijn 44.422.719 ton CO₂e over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 67% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 33% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de Scope 3 BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	

	Totale BKG-emissies	50.755.352 tCO ₂ e	48.117.457 tCO ₂ e	<p>De totale BKG-emissies zijn 50.755.352 ton CO₂e over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 67% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. Voor ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 33% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de totale BKG-emissies gebaseerd op eigen schattingen.</p>	
2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	596,4 tCO ₂ e/€M belegd vermogen	648,2 tCO ₂ e/€M belegd vermogen	<p>De koolstofvoetafdruk is 596,4 ton CO₂ per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 67% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of middels data verkregen vanuit ondernemingen waarin belegd is. Bij ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 33% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de koolstofvoetafdruk gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie PFZW heeft de doelstelling gezet om de relatieve koolstofvoetafdruk voor de beleggings-categorieën beursgenoteerde aandelen, liquide krediet en vastgoed met 50% te verlagen tussen 2019 en 2030. Om deze doelstelling te behalen sturen we bij de beleggingen in beursgenoteerde aandelen en liquide krediet op 'weighted average carbon intensity' (WACI). Zie voor verdere uitleg indicator #3.</p> <p>Acties 2024 In 2024 sturen we op de absolute doelstelling voor CO₂ reductie van 50% ten opzichte van 2019 voor aandelen, liquide krediet en de gehele vastgoed portefeuille.</p>

3. Broeikasgasintensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	1.244,6 tCO ₂ e/€M omzet	1.869,4 tCO ₂ e/€M omzet	<p>De BKG-intensiteit van ondernemingen waarin is belegd is 1.244,6 ton CO₂e per miljoen euro omzet over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 69% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of middels data verkregen vanuit ondernemingen waarin belegd is. Bij ontbrekende ESG data maken we eigen schattingen. Voor 31% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data voor de BKG-intensiteit gebaseerd op eigen schattingen.</p>	<p>Strategie</p> <p>PFZW stuurde tot 2022 alleen op de 'weighted average carbon intensity' (WACI) voor de beleggingscategorieën beursgenoteerde aandelen en liquide krediet. De doelstelling is om de WACI met 50% te verlagen tussen 2019 en 2030. Voor beursgenoteerde aandelen geldt de korte-termijndoelstelling om de WACI van de portefeuille met 30% te verminderen tussen 2020 en 2025. Bij alternatieve aandelen maken we gebruik van een CO₂-intensiteit bovengrens die elk jaar verlaagd wordt.</p> <p>PFZW zet verschillende instrumenten in om de CO₂-uitstoot te verlagen, waaronder desinvesteringen en uitsluitingen. Gedurende 2023 sloten we binnen de klassieke indices voor aandelen in ontwikkelde en opkomende markten de % meest CO₂-intensieve bedrijven in de sectoren energie, nutsbedrijven en materialen (indicatoren 4 en 5).</p> <p>Acties 2024</p> <p>Binnen de aandelen portefeuille sturen we ook op verlaging van de scope 3 uitstoot van de olie- en gasector en de auto industrie. De aanpak voor alternatieve aandelen blijft in 2024 ongewijzigd. Het plafond voor deze beleggingscategorieën volgt hetzelfde pad als de aandelen klassiek- portefeuille.</p> <p>Voor liquide krediet is het streven de WACI verder te verlagen met een extra reductie van 5% medio 2024 en een 3-7% reductie in de jaren erna tot en met 2027.</p>
---	--	-------------------------------------	-------------------------------------	---	--

4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	10,9%	15,1%	<p>De blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen is 10,9% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 72% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PFZW wil dat ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen een strategie en doelstelling hebben voor het beperken van de opwarming van de aarde tot maximaal 1.5 °C in 2050 in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Daarom heeft PGGM een SMART engagement programma opgesteld met duidelijke doelen en tijdslijnen.</p> <p>Uitsluitingen PFZW verkoopt alle bedrijven in de fossiele sector die eind 2023 geen aantoonbare Paris-aligned targets en strategie hadden. Dit zijn er in totaal 310 (inclusief eerdere uitsluitingsrondes).</p> <p>PFZW belegt niet in steenkolen- en teerzandondernemingen vanwege de relatief grote bijdrage aan de wereldwijde CO₂-uitstoot terwijl schonere alternatieven beschikbaar zijn. PFZW verkoopt belangen in bedrijven met meer dan 5% omzet door de productie van steenkool of meer dan 1% omzet door de productie van teerzandolie. Bovendien worden bedrijven die meer dan 30% omzet halen uit elektriciteitsopwekking met kolen ook uitgesloten.</p> <p>Engagement PFZW blijft een actief aandeelhouder van de resterende 7 olie- en gasbedrijven en richt zich op hun alignment met de doelen in het Klimaatakkoord van Parijs.</p> <p>Acties 2024 In 2024 heeft PFZW alleen nog fossiele bedrijven in de portefeuille die doelstellingen en een strategie hebben in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. PFZW blijft via PGGM een actief aandeelhouder in deze bedrijven.</p>
---	--	-------	-------	--	---

					<p>Stemmen Bij bedrijven waarvan de emissiedoelstellingen nog niet in lijn waren/zijn met het Klimaatakkoord van Parijs stemt PFZW voor aandeelhouders- voorstellen en say-on-climate resoluties die vragen om emissie-reductie-doelstellingen volgens het 1.5° C-pad.</p> <p>We stemden voor 62.5% van de aandeelhoudersvoorstellen over klimaat. Waar we tegen stemden waren de voorstellen te dwingend of juist te zwak. PFZW steunde alle resoluties ingediend door aandeelhouder Follow This.</p> <p>Acties 2024 In 2024 belegt PFZW alleen nog in fossiele bedrijven die doelstellingen en een strategie hebben in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs.</p>
5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen	72,0%	58,5%	<p>Het aandeel verbruik en opwekking van niet-herbruikbare energie, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen, is 72,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 51% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.

6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten	Sector A: 0,5 GWh/€M Sector B: 0,9 GWh/€M Sector C: 0,5 GWh/€M Sector D: 5,2 GWh/€M Sector E: 0,6 GWh/€M Sector F: 0,3 GWh/€M Sector G: 0,2 GWh/€M Sector H: 0,6 GWh/€M Sector L: 0,7 GWh/€M	Sector A: 6,8 GWh/€M Sector B: 1,7 GWh/€M Sector C: 1,0 GWh/€M Sector D: 8,5 GWh/€M Sector E: 0,7 GWh/€M Sector F: 0,2 GWh/€M Sector G: 0,1 GWh/€M Sector H: 0,6 GWh/€M Sector L: 0,5 GWh/€M	Het energieverbruik van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, is voor de sectoren A t/m H en L respectievelijk 0.5, 0.9, 0.5, 5.2, 0.6, 0.3, 0.2, 0.6 en 0.7 GWh/€M omzet over het rapportagejaar 2023. De volgende beleggingscategorieën zijn hierbij in scope: beursgenoteerde aandelen en liquide krediet. Het betreft de sectoren zoals opgenomen in secties A tot en met H en Sectie L van annex I bij Verordening (EC) No 1893/2006. Voor sectoren A t/m I is respectievelijk 85%, 95%, 87%, 94%, 98%, 71%, 78%, 93% en 97% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde data-verstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.	PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.
--	---	--	--	---	---

Biodiversiteit

7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden

Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben

9,0%

0,5%

Het aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben, is 9,0% over het rapportagejaar 2023.

Voor 71% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

Uitsluitingen

Sinds augustus 2022 sluit PFZW ondernemingen uit die betrokken zijn bij olie- en gasboring in het Noordpoolgebied wanneer zij meer dan 1% van hun omzet uit deze activiteit halen. PFZW is tegen olie- en gasboring in het Noordpoolgebied vanwege de potentiële schade die deze activiteiten kunnen aanrichten aan de biodiversiteit. Dit brengt risico's met zich mee voor de dierenpopulatie en inheemse bevolking. Bij incidenten is het bovendien uitermate lastig om olielekken snel en effectief op te ruimen.

Acties 2024

In 2024 ontwikkelt PFZW verdergaand beleid rondom biodiversiteit, zie toelichting op pagina 25.

Watergehalte

8. Emissies in water

Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde

0,0 ton/€M belegd vermogen

84,2 ton/€M belegd vermogen

De hoeveelheid veroorzaakte emissies in water is 0,0 ton per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2023.

Voor 12% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 voorzien we geen specifieke acties rondom deze indicator.

Afval

9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval

Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde

2,5 ton/€M
belegd
vermogen

4,1
ton/€M
belegd
vermogen

De hoeveelheid geproduceerd gevaarlijk en radioactief afval is 2,5 ton per miljoen euro belegd vermogen over het rapportagejaar 2023.

Voor 31% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.

PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 voorzien we geen specifieke acties rondom deze indicator.

INDICATOREN VOOR SOCIALE THEMA'S EN ARBEIDSONSTANDIGHEDEN, EERBIEDIGING VAN DE MENSENRECHTEN, EN BESTRIJDING VAN CORRUPCTIE EN OMKOPING

Sociale thema's en arbeidsomstandigheden

<p>10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)</p>	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen</p>	<p>0,0%</p>	<p>0,3%</p>	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen is 0,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 91% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PFZW heeft zich gecommitteerd aan het IMVB-convenant van de Nederlandse pensioensector en daarmee aan de VN Global Compact en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen.</p> <p>Uitsluitingen Kleine en middelgrote bedrijven die betrokken zijn bij ernstige en grote bedrijven die betrokken zijn bij zeer ernstige schendingen van deze standaarden, worden uitgesloten. In 2023 sloten we in totaal 230 bedrijven uit op basis van deze screening.</p> <p>Engagement Naast uitsluitingen van bedrijven met ernstige incidenten, zet PGGM in op actief aandeelhouderschap op basis van de OESO richtlijnen, inclusief het actief inzetten van stemrecht op Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders. Dit actief aandeelhouderschap is gericht op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Erkenning van incidenten en geleden schade; 2. Herstel en verhaal van schade; 3. Het instellen van beleid en procedures om toekomstige incidenten te voorkomen. <p>Acties 2024 De strategie voor deze indicator blijft ongewijzigd.</p>
--	--	-------------	-------------	--	---

<p>11. Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen</p>	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt</p>	<p>3,0%</p>	<p>40,2%</p>	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen is 3,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 69% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Engagement Dit actief aandeelhouderschap en ons stemgedrag is erop gericht om bedrijven te stimuleren tot het opstellen van passende procedures en compliance mechanismen. In 2023 voerde PFZW dergelijke actief aandeelhouderschap met 45 ondernemingen.</p> <p>Acties 2024 Het beleid blijft in 2024 ongewijzigd. De screeningsmethodiek zal in 2024 geëvalueerd worden.</p>
---	---	-------------	--------------	--	---

12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen	Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	11,3%	5,4%	<p>De gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd is 11,3% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 21% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 zijn geen specifieke acties voorzien rondom deze indicator.
13. Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	31,0%	23,4%	<p>Het gemiddelde percentage vrouwelijke bestuursleden van ondernemingen waarin is belegd is 31,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 68% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Stemmen PFZW vindt de diversiteit van het Bestuur van ondernemingen belangrijk. PFZW heeft daarom in de stemrichtlijnen voor PGGM expliciet opgenomen dat we minstens 30% vrouwen in een bestuur willen zien.</p> <p>We stemmen tegen de voorzitter van de Nominatie Commissie als alle bestuursleden van hetzelfde geslacht zijn.</p> <p>Acties 2024 In 2024 wordt gestemd ten aanzien van genderdiversiteit in overeenstemming met de stemrichtlijnen van PGGM.</p>
14. Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0,0%	0,0%	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens is 0,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 72% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekkingen of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Uitsluitingen PFZW sluit ondernemingen uit, wanneer zij betrokken zijn bij de productie van en/of handel in controversiële wapens.</p> <p>Dit zijn wapens die op grote schaal leed toebrengen en gericht zijn op burgers, dan wel vooral slachtoffers aan burgerzijde maken. Het gaat hierbij om 6 typen wapens: nucleaire wapens, chemische wapens, biologische wapens, antipersoonsmijnen, clusterbommen en munitie met verarmd uranium.</p> <p>Wij beleggen niet in controversiële wapens. Per 2023 hebben we in totaal 29 ondernemingen uitgesloten op basis van dit criterium.</p> <p>Acties 2024 In 2024 wordt het uitsluitingenbeleid inzake controversiële wapens doorlopend toegepast.</p>

Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
---	-----------	---------------	---------------	-------------	---

Ecologisch

15. Broeikasgasintensiteit	BKG-intensiteit landen waarin is belegd	219,5 tCO ₂ /€M omzet	289,6 tCO ₂ /€M omzet	<p>De BKG-intensiteit van landen waarin is belegd is 219,5 ton CO₂e per miljoen euro omzet over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 57% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PFZW stuurt niet op deze indicator voor landen en overheidsinstellingen. Voor 2024 zijn geen acties rondom deze indicator voorzien.
-----------------------------------	---	----------------------------------	----------------------------------	---	---

Sociaal

16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	0 en 0,0%	0 en 0,0%	<p>Het aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten, als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht is 0 over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 100% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Uitsluitingen PFZW belegt niet in staatsobligaties van landen die wettelijk uitgesloten zijn als gevolg van sancties van de Verenigde Naties en de Europese Unie. In 2023 sloten we 53 landen uit op basis van dit criterium.</p> <p>Acties 2024 PFZW belegt niet meer in de staatsobligaties van de landen die niet voldoen aan de PFZW criteria. Dit geldt ook voor bedrijven waar de overheden van deze landen meer dan 10% van het eigendom in handen hebben.</p>
--	---	-----------	-----------	---	--

Indicatoren voor beleggingen in vastgoedactiva

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
---	-----------	---------------	---------------	-------------	---

Sociaal

17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen	0,0%	0,0%	<p>Het aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen is 0,0% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 100% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Rapportage De functie van het vastgoed waarin we beleggen (commercieel en residentieel) is niet gerelateerd aan het opslaan, winnen, vervoeren of beperken van fossiele brandstoffen.</p> <p>Acties 2024 De ambitie van de portefeuille is om dit voor 2024 verder te onderbouwen naarmate méér gegevens van hogere datakwaliteit beschikbaar komen.</p>
---	---	------	------	---	---

Energie-efficiëntie

18. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva	29,7%	40,1%	<p>Het aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva is 29,7% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 46% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie PFZW stuurt niet op deze indicator. Gelet op de wereldwijde blootstelling sturen we op het vergroten van het aantal vastgoedvermogensbeheerders met een wetenschappelijk onderbouwde CO₂-doelstelling. Onze doelstelling richt zich op het verminderen van het energieverbruik, en daarmee de CO₂-uitstoot van ons vastgoed. Als belangrijk onderdeel van deze strategie om groene gebouwen te creëren richten we ons op het verduurzamen van nog niet energie-efficiënte gebouwen. We sturen hiervoor op het daadwerkelijke verbruik en niet het berekende verbruik.</p> <p>Acties 2024 Het beleid blijft in 2024 ongewijzigd.</p>
--	--	-------	-------	--	--

Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
---	-----------	---------------	---------------	-------------	---

Indicatoren voor beleggingen in vastgoed

Emissies

<p>19. additionele indicator 4: Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor broeikasgasemissie-reductie</p>	<p>Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor broeikasgasemissie-reductie die aansluiting bij het Klimaatakkoord van Parijs beogen</p>	<p>21,5%</p>	<p>27,4%</p>	<p>Het aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor broeikasgasemissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen is 21,5% over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 69% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekking of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	<p>Strategie Voor beursgenoteerd vastgoed, privaat vastgoed, en infrastructuurbeleggingen heeft PFZW doelstellingen voor 2025 en 2030 voor het percentage van beleggingen dat in lijn is met het Klimaatakkoord van Parijs. Voor private equity beleggingen is de doelstelling dat 100% van de beleggingen een Paris Aligned- reductiedoelstelling heeft afgegeven in 2040.</p> <p>Engagement We voeren actief engagement met de bedrijven in deze portefeuilles om ze aan te zetten tot het formuleren van een strategie in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. In 2030 wil PFZW alleen nog aandeelhouder zijn in bedrijven met een geloofwaardige strategie hieromtrent.</p> <p>Acties 2024 Jaarlijks wordt gemeten welk deel van de vermogensbeheerders in bovengenoemde beleggingscategorieën zich heeft gecommitteerd aan een CO₂-doelstelling en wordt de dialoog aangegaan met vermogensbeheerders ten aanzien van dit onderwerp.</p>
--	---	--------------	--------------	--	--

Energieverbruik

20. Additionele indicator 19: Intensiteit energie-verbruik	Energieverbruik in GWh van vastgoed-activa in eigendom, per m ²	0,0 GWh/m ²	0,0 GWh/m ²	Het energieverbruik van vastgoed-activa in eigendom is 0,0 GWh per m ² over het rapportagejaar 2023. Voor 65% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstreckers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.	<p>Strategie PFZW wil uiterlijk in 2030 dat alle vastgoedbeleggingen doelstellingen hebben in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Bedrijven moeten in lijn met de CRREM methodologie een <i>energy intensity pathway</i> en een <i>carbon intensity pathway</i> opstellen waarin uiteen gezet wordt welk energie verbruik en broeikasgasuitstoot in lijn zijn met het Akkoord van Parijs.</p> <p>Engagement PFZW voert engagement met de vastgoedbedrijven in de portefeuille over de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM) energie-intensiteitspaden om ervoor te zorgen dat zij de energievraag in hun vastgoed reduceren voor zover dit financieel haalbaar is.</p>
---	--	------------------------	------------------------	---	--

Indicator voor beleggingen in overige beleggingscategorieën

Mensenrechten

21. Additionele indicator 14: Aantal geconstateerde gevallen van ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen	Aantal ernstige mensenrechten-problemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde	0	0	Het ernstige mensenrechten-problemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde, is 0 over het rapportagejaar 2023. De volgende beleggingscategorïen zijn hierbij in scope: beursgenoteerde aandelen en liquide krediet. Voor 83% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstreckers of vanuit data verkregen van de ondernemingen waarin belegd is. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.	<p>Strategie PFZW heeft het Nederlandse IMVB-convenant ondertekend. In dit kader screent PGGM de gehele portefeuille van PFZW op basis van de UN Global Compact en de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen. De screening identificeert ernstige overtreders van de OESO-richtlijnen op basis van incidenten in de bedrijfsvoering en toeleveringsketens. Hieronder vallen ook de UNGP's, gericht op mensenrechten.</p> <p>Engagement PFZW zet actief aandeelhouderschap in om bedrijven te stimuleren tot het opstellen van passende procedures en compliance mechanismen – ook op het gebied van mensenrechten.</p> <p>Wanneer engagement niet slaagt volgt een escalatieprocedure die uiteindelijk tot uitsluiting kan leiden. In 2023 voerde PFZW actief aandeelhouderschap dat zich specifiek op mensenrechten richtte met 9 ondernemingen.</p> <p>Acties 2024 De strategie ten aanzien van screening op internationale standaarden en engagement wordt in 2024 doorlopend uitgevoerd.</p>
---	---	---	---	---	--

Indicator voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen

Groene effecten

22. Additionele indicator 17: Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties	Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties	Nvt	Nvt	Nvt	Deze indicator is nog niet van toepassing omdat er nog geen standard is voor ecologisch duurzame obligaties is. Dit kunnen we pas meten zodra deze er is.
---	--	-----	-----	-----	---

Sociaal

23. Additionele indicator 18: Gemiddelde score inkomensongelijkheid	De inkomensverdeling en de economische ongelijkheid onder de deelnemers in een bepaalde economie, met inbegrip van een kwantitatieve indicator die nader wordt uitgelegd in de kolom "toelichting"	33,0	33,0	<p>De gemiddelde gini-coëfficiënt van overheden en supranationale instellingen waarin is belegd is 33,0 over het rapportagejaar 2023.</p> <p>Voor 63% van het belegd vermogen is de onderliggende ESG data beschikbaar vanuit derde dataverstrekters. In het geval van ontbrekende onderliggende ESG data zijn geen eigen schattingen toegepast.</p>	PFZW stuurt niet op deze indicator. Voor 2024 voorzien we geen specifieke acties op deze indicator.
--	--	------	------	--	---

Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (artikel 7)

Duurzaamheidsstrategie PFZW

De duurzaamheidsstrategie en de inzet van verschillende instrumenten om negatieve impact van de beleggingsportefeuille te beperken zijn vastgelegd in het Duurzaam Beleggingsbeleid PFZW dat in 2020 is goedgekeurd door het bestuur van PFZW. Het Duurzaam Beleggingsbeleid is aangepast en opnieuw goedgekeurd op 12 oktober 2022.

Het bestuur van PFZW is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid en de duurzaamheidsstrategie die daar onderdeel van uitmaakt. De uitvoering van het vastgestelde beleid is neergelegd bij de uitvoerder van de pensioenregeling PGGM. De vermogensbeheerafdeling van PGGM heeft het opgestelde duurzaamheidsbeleid vertaald in een uitvoeringskader voor verantwoord beleggen. PGGM rapporteert op kwartaalbasis aan PFZW over de uitvoering en implementatie van het Duurzaam Beleggingsbeleid.

We streven ernaar dat al onze beleggingen in de hele portefeuille aan de minimum duurzaamheidsnormen voldoen om zo de negatieve impact van onze beleggingen te beperken. De minimum duurzaamheidsnormen die we hanteren hebben betrekking op zowel de producten die ondernemingen maken, als op het gedrag van ondernemingen en overheden. We onderkennen hierbij verschillende stappen om ons doel te bereiken. De minimum duurzaamheidsnormen worden stapsgewijs aangepast. In sommige onderdelen van de portefeuille is het makkelijker om de duurzaamheidsnormen door te voeren dan in andere delen van de portefeuille. Vanwege databeschikbaarheid en de uitvoering van het mandaat is het makkelijker om aanpassingen door te voeren in de aandelenportefeuille dan in de liquide krediet portefeuille. Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid kunnen reden zijn om onze minimum duurzaamheidsnormen aan te scherpen.

Bij aanscherping van de normen maken we inzichtelijk in hoeverre de hele portefeuille aan de normen voldoet. In delen van portefeuille waar nog niet wordt voldaan, zal onderzocht worden hoe we afscheid kunnen nemen van deze beleggingen zonder dat dit nadelig uitwerkt op risico's en rendementen. De doelstelling is immers dat de hele portefeuille voldoet aan de duurzaamheidsnormen.

Klimaatrisico's

In 2022 heeft PGGM een eerste verkenning gedaan van klimaatrisico's in de portefeuille van PFZW. Deze inzichten zijn scenario agnostisch: afhankelijk van het scenario manifesteert het fysiek of transitie risico zich. In 2024 vindt hier een verdere verdieping op plaats. Hierbij zullen verschillende scenario's worden onderzocht, waaronder in ieder geval een Disorderly Transition scenario en Orderly Transition scenario.

Daarnaast heeft PGGM een kwalitatieve analyse gedaan naar de impact van klimaatrisico's op verschillende beleggingscategorieën. Daarbij zijn verschillende kenmerken van de beleggingscategorieën meegewogen zoals de risicograad, liquiditeit en mate van diversificatie. De conclusie van de kwalitatieve analyse was dat de staatsobligatieportefeuille naar verwachting weinig impact van fysieke en transitierisico's zal ondervinden terwijl de gevoeligheid van de gevoeligheid van de categorieën infrastructuur (transitierisico's

co's en fysieke risico's) en verzekeringen (fysieke risico's) relatief hoog is. In 2024, zal PFZW verdere stappen maken met het kwantificeren van klimaatrisico's. PFZW rapporteert jaarlijks over klimaatrisico's in haar TCFD-rapportage.

Uitsluitingenbeleid

PFZW heeft een beleid omtrent uitsluitingen: dit vormt voor een belangrijk deel de minimum duurzaamheidsnorm van PFZW. De lat is de afgelopen jaren steeds hoger komen te liggen. In het Uitsluitingenbeleid maakt PFZW onderscheid tussen product- en gedragsuitsluitingen. Daarnaast heeft PFZW in 2023 een landenbeleid ingevoerd.

Productuitsluitingen

Een belangrijk deel van de minimumeisen heeft betrekking op het product dat bedrijven maken. Voor een deel gaat het daarbij om wettelijke vereisten zoals het verbod op beleggingen in clustermunten, maar we onderkennen meer productgroepen die we onvoldoende bij ons vinden passen. Sinds een aantal jaren beleggen we bijvoorbeeld niet meer in tabak en controversiële wapens. Ook beleggen we niet in kolen- en teerzandondernemingen die voor meer dan 5% van hun omzet afhankelijk zijn van de productie van kolen of voor meer dan 1% van teerzand en sluiten we ondernemingen uit die sluiten wij ondernemingen uit die betrokken zijn bij olie- en gasboring in het Noordpoolgebied wanneer zij meer dan 1% van hun omzet uit deze activiteit halen. De komende jaren zullen we ook andere productgroepen opnieuw beschouwen die schadelijk zijn voor mens en milieu en waarvoor een minder schadelijk alternatief voorhanden is.

Productuitsluitingen betreffen entiteiten die betrokken zijn bij de productie van of handel in producten die niet passen bij PFZW. Het gaat erom WAT bedrijven produceren of verhandelen. Productuitsluitingen worden vastgesteld door het bestuur op basis van twee grondslagen: het toetsingskader voor productuitsluitingen en/of deelnemersvoorkeuren.

Het toetsingskader voor productuitsluitingen moet consistentie van beleid borgen en heeft drie onderdelen:

- Het product is inherent schadelijk voor mens en/of milieu;
- Er zijn nu voldoende betaalbare alternatieven die minder schadelijk zijn voor mens en/of milieu;
- PFZW kan met zijn invloed als aandeelhouder het product niet veranderen.

Indien een product aan al deze criteria voldoet, kan het bestuur besluiten tot uitsluiting. Daarnaast kan het bestuur besluiten tot uitsluiting van een product op basis van deelnemersvoorkeuren. Hierbij geldt dat onderzoek naar deelnemersvoorkeuren moet uitwijzen dat het product niet geaccepteerd is. Met andere woorden: de reden om een productgroep uit te sluiten moet sterk genoeg zijn en mag niet alleen gebaseerd zijn op de gemiddelde voorkeur van een beperkt aantal ondervraagde deelnemers.

Om een productuitsluiting te implementeren hanteert PFZW bij voorkeur omzetgegevens van bedrijven om vast te stellen in hoeverre deze actief zijn in productie en/of handel in de uitgesloten producten. Indien deze omzetgegevens onvoldoende beschikbaar zijn, kunnen sectorclassificaties gebruikt worden.

Gedragsuitsluitingen

Gedragsuitsluitingen betreffen bedrijven die zich op een manier gedragen die niet passen bij de minimum eisen van PFZW en/of internationale normen voor verantwoord ondernemen. Gedragsuitsluitingen gaan over HOE bedrijven hun producten of diensten produceren, leveren of verhandelen. Productuitsluitingen worden vastgesteld door het bestuur op basis van drie grondslagen: Sancties van de VN of EU, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of na ineffectief engagement.

PFZW uitsluit landen uit waaraan de VN of de EU een land een bindend wapenembargo oplegt. Naar aanleiding van de Russische invasie in Oekraïne heeft PFZW een meer vergaande maatregel genomen: alle Russische en Wit-Russische beleggingen zijn uitgesloten. Daarnaast sluit PFZW bedrijven uit die worden aangemerkt als zeer ernstig schender van de OESO-richtlijnen multinationale ondernemingen en de UN Global Compact. Tot slot probeert PFZW haar invloed als belegger te gebruiken om misstanden bij bedrijven aan te kaarten en verbetering af te dwingen. Wanneer deze verbetering uitblijft, kan PFZW besluiten om deze bedrijven uit te sluiten.

Landenbeleid

In 2023 heeft PFZW een nieuw landenbeleid geïmplementeerd. Hierbij hanteert PFZW gegevens van twee externe expertorganisaties: de Economist Intelligence Unit en Freedom House. Op basis van de beoordeling van deze organisatie belegt PFZW niet meer in autoritaire en onvrije overheden. Concreet betekent dit dat de staatsobligaties van deze landen op de uitsluitingslijst komen, net als bedrijven waarin deze overheden meet dan 10% eigenaar zijn.

Implementatie

PFZW werkt de uitsluitingslijsten twee keer per jaar bij, in februari en augustus. Daarnaast kan PFZW ervoor kiezen om een tussentijdse update te doen. Bedrijven die nieuw op de uitsluitingslijst worden geplaatst moeten in principe binnen een maand verkocht worden. In sommige gevallen kan dit niet mogelijk zijn, zoals met Russische en Wit-Russische beleggingen. Deze bedrijven zijn in een zogenaamde quarantaine-portefeuille gezet, waarbij voortdurend wordt gekeken naar geschikte verkoopmogelijkheden.

Het beperken van ongunstige effecten op het klimaat

PFZW is er van overtuigd dat het combineren van verschillende instrumenten het meest effectief is: duurzame kapitaalallocatie, actief aandeelhouderschap en vormgeving van het beleggingsuniversum. PFZW verschuift kapitaal van CO₂-intensieve ondernemingen naar voorlopers. Tegelijkertijd blijven we onze invloed aanwenden en deze bedrijven aansporen verder te verduurzamen. Dat doen wij door actief aandeelhouderschap en door op aandeelhoudersvergaderingen te stemmen voor specifieke initiatieven die de CO₂ uitstoot verminderen.

PFZW zet in op een klimaatneutrale portefeuille in 2050 in lijn met de ambitie van de Europese Unie en in het verlengde van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. In de klimaatstrategie is opgenomen dat we de inzetten op:

- Het verlagen van de CO₂-uitstoot van de portefeuille binnen aandelen, liquide krediet, vastgoed, infrastructuur en private equity;
- Het inzichtelijk maken en waar nodig mitigeren van ESG-risico's;
- Een portefeuille die voldoet aan de minimum duurzaamheidsnormen van PFZW. It is breder gedefinieerd dan klimaat, maar sluit hierop aan, bijvoorbeeld met de doelstelling om niet langer te beleggen in kolen- en teerzandondernemingen. In deze minimum-eisen is nog niet altijd rekening gehouden met alle indicatoren. Voor het gebruik van indicatoren kijken we naar de materialiteit van het risico, de voorkeuren van onze pensioendeelnemers en de beschikbaarheid van data.

Met het beperken van de BKG uitstoot van de portefeuille zijn we in 2015 begonnen bij publieke aandelen vanwege de data beschikbaarheid. In 2021 zijn we begonnen met BKG-reductie binnen de liquide krediet portefeuille. Binnen vastgoed, infrastructuur en private-equity brengen we de BKG-uitstoot omlaag door de allocatie naar Paris-aligned beleggingen te verhogen.

We gebruiken Trucost als dataprovider voor de aandelen- en liquide krediet-portefeuille. In essentie bewerkstelligen we binnen beide beleggingscategorieën de CO₂-uitstoot de CO₂-intensiteit (WACI) stapsgewijs te verlagen. Binnen de passief beheerde portefeuille gebeurt dit door de benchmark aan te passen. Binnen de actief beheerde portefeuille krijgen de portefeuille managers een CO₂-plafond (maximale WACI) mee die ze moeten nastreven.

In de periode van 2022 tot 2024 heeft PFZW een SMART-engagementprogramma richting beursgenoteerde olie- en gasbedrijven opgezet en uitgevoerd. Hierbij willen we alleen belegd blijven in olie- en gasondernemingen waarvan de strategie is afgestemd op de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het programma bestond uit een intensieve dialoog met 12 beursgenoteerde olie- en gasbedrijven en de verkoop van achterblijvers. Resultaat van het programma is dat zeven beursgenoteerde olie- en gasbedrijven met een overtuigende klimaattransitiestrategie blijven deel uitmaken van de portefeuille. Wij willen ook zoveel mogelijk samenwerken met andere beleggers door actief samen te werken via de 'Dutch Climate Coalition' (laatste verklaring: Dutch investor statement on oil and gas) en het Climate Action 100+ initiatief.

Minimum eisen ten aanzien van mensenrechten, arbeidsomstandigheden en milieu PGGM en Sustainalytics hebben een screeningsmethodologie ontwikkeld die zich richt op de relevante onderwerpen in de OESO-richtlijnen: Mensenrechten; Arbeidsomstandigheden; Milieu; Tegengaan van corruptie; Consumentenbelangen; Wetenschap en technologie; Mededinging; Belasting; corporate governance en dierenwelzijn. Voor de private markten portefeuilles maken we gebruik van een screening die gebaseerd is op data van RepRisk.

Bedrijven met een score 'zeer ernstig' horen niet thuis in onze Verantwoorde basis. Deze nemen we dus niet langer op in de aandelenportefeuille (stap 3 van het OESO due diligence proces). Voor bedrijven met een score 'ernstig' maken we onderscheid naar de omvang van de onderneming binnen de aandelenportefeuille. Voor relatief grote ondernemingen kiezen we er voor om via actief aandeelhouderschap het gedrag van deze ondernemingen te verbeteren. We blijven dus belegd in deze bedrijven, tenzij duidelijk is dat ondanks onze engagement-activiteiten geen verbetering te verwachten is. Voor de vele kleine bedrijven met een score 'ernstig' wegen de extra inspanningen van engagement per bedrijf niet op tegen de verwachte meerwaarde. In deze bedrijven willen we dus niet langer beleggen. Door het OESO-screen periodiek uit te voeren monitoren wij de voortgang van dit ESG beleid en kunnen wij sneller handelen om negatieve impact te stoppen, te voorkomen of te mitigeren (stap 4 van het OESO due diligence proces).

Elk kwartaal ontvangen wij van onze uitvoeringsorganisatie een rapport met daarin informatie over de voortgang van dit beleid.

Voor de publieke portefeuilles screent Sustainalytics ondernemingen op deze onderwerpen en kijkt daarbij zowel naar incidenten binnen eigen bedrijfsvoering als naar de toeleveringsketen van de onderneming. Vervolgens bepaalt Sustainalytics hoe ernstig een incident is op basis van de volgende drie OESO-criteria:

- Schaal (de zwaarte van negatieve impact);
- Reikwijdte (bijvoorbeeld aantal getroffen individuen of omvang van milieuschade);
- Onomkeerbaarheid (de mogelijkheden om negatieve impact op individuen of het milieu te herstellen t.o.v. de situatie voor de negatieve impact).

Sustainalytics categoriseert incidenten van ondernemingen als volgt:

- Incidenten binnen eigen bedrijfsvoering: schaal 1 t/m 5, waarbij een categorie 5 incident het zwaarste incident is;
- Incidenten binnen de toeleveringsketen: schaal 1 t/m 5, waarbij een categorie 5 incident het zwaarste incident is, maar in de praktijk eigenlijk niet voorkomt.

Een categorie 4 incident is daarom in de praktijk het zwaarste incident. Vervolgens hanteert PFZW een eigen definitie voor incidenten:

- zeer ernstig incident:
 - o categorie 5 in de eigen operatie en/of categorie 4 of 5 in de toeleveringsketen en/of o non-compliant op de UN Global Compact standaarden;
- ernstig incident:
 - o categorie 4 in de eigen operaties en/of categorie 3 in de toeleveringsketen.

Als laatste bepaalt PFZW hoe wordt gehandeld ten aanzien van deze incidenten.

Databronnen en methodologische beperkingen

Databeschikbaarheid

De databeschikbaarheid verschilt sterk per asset class. Over het algemeen kan gesteld worden dat voor publieke markten méér en kwalitatief betere data beschikbaar is dan voor private markten. Daarnaast is ook een verschil tussen directe beleggingen en beleggingen die veelal via fondsmanagers plaatsvinden. PFZW belegt het pensioen-

vermogen wereldwijd, en omdat databeschikbaarheid in Europa beter is dan erbuiten, zorgt dit ervoor dat we zelden komen tot volledige beschikbaarheid van de data binnen een beleggingscategorie. Om invulling te geven aan de "best effort verplichting" hebben we de volgende stappen gevolgd:

1. Van alle beleggingen onder management van PFZW hebben we de volgende categorieën buiten het statement gehouden omdat aan deze categorieën geen ongunstige effecten kunnen worden toegerekend:
 - a. Negatieve accounts
 - b. FX contracten (futures, forwards) en cash
 - c. Rentederivaten
2. Voor de resterende beleggingen hebben we de volgende vier opties voor het verkrijgen van informatie genoemd in SFDR RTS artikel 7(2) overwogen:
 - a. Directe informatie van ondernemingen waarin is belegd
 - b. Informatie verkrijgen door aanvullend onderzoek
 - c. Externe informatie door derde dataverstrekters of externe deskundigen
 - d. Redelijke aannamen

De impact van de listed portefeuilles is berekend op basis van optie C, waarbij voor het merendeel van de indicatoren gebruik is gemaakt van externe dataprovider MSCI. Voor de BKG-berekeningen (indicatoren 1 tot en met 3) is gebruik gemaakt van data van Trucost. Voor indicator 10, Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen, is gebruik gemaakt van data van Sustainalytics. Voor de aanvullende klimaat-indicator 19, Intensiteit energieverbruik van vastgoedactiva, is gebruik gemaakt van data van GRESB.

Voor de private markten portefeuilles is een combinatie gebruikt van optie A en C. Hierbij is gebruik gemaakt van informatie van GRESB en RepRisk als derde dataverstrekker.

3. Bij onderstaande beleggingscategorieën hebben we actief uitvraag gedaan bij de tussenpartijen, veelal externe (fonds)managers, over de benodigde informatie van de ondernemingen waarin belegd is. Veelal is onze uitvraag onbeantwoord gebleven waardoor er geen data voor deze beleggingen kon worden aangeleverd.
 - a. Credit Risk Sharing;
 - b. Renteaafdekkingsmandaat (voor dit mandaat hebben we data berekend onder de sov tab: mandaat bevat staatsobligaties en rentederivaten);
 - c. Overige zakelijke waarden (afbouw portefeuilles);
 - d. Legacy producten (waaronder hedgefonds);
 - e. Insurance linked investments.

Omgang verouderde data

Voor een groot deel van de ESG data is de data over de referentieperiode 2023 nog niet beschikbaar. Om de dekking te verbeteren is daarom gebruik gemaakt van de meest recente data die beschikbaar is voor de beleggingen in ondernemingen, vastgoedactiva en overheden en supranationale instellingen.

Omgang missende data

Alleen voor de beleggingscategorieën beursgenoteerde aandelen en liquide krediet wordt voor indicatoren 1, 2 en 3 gebruik gemaakt van redelijke aannamen om geheel ontbrekende BKG data aan te vullen aangezien direct gestuurd wordt op de WACI van de gehele portefeuille. Hierbij wordt voor een onderneming waarvan de BKG data ontbreekt gebruik gemaakt van de sectormediaan van de sector waarin de onderneming actief is. Voor de overige beleggingscategorieën wordt voor indicatoren 1, 2 en 3 geen gebruik gemaakt van redelijke aannamen om geheel ontbrekende BKG data aan te vullen. Voor de overige verplichte en aanvullende indicatoren is voor alle beleggingscategorieën geen gebruik gemaakt van redelijke aannamen om de data van derde dataverstrekken en directe uitvragen bij ondernemingen verder aan te vullen.

Voor de beleggingscategorie staatsobligaties is voor de aanvullende indicator 17, “aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties”, door de wetgever nog geen finale standaard gedefinieerd en kan derhalve geen data worden verzameld. Voor deze en soortgelijke gevallen is voor 2023 geen score van het effect opgenomen.

Doorontwikkelen van modellen

Naast relatief lage datakwaliteit en -beschikbaarheid, zijn er ook beperkingen aan de modellen die wij gebruiken om de informatie in dit PAI-statement te berekenen. De modellen voor het berekenen van BKG-emissies en overige PAI-indicatoren zijn de afgelopen jaren opgezet en zijn nog niet volledig doorontwikkeld. Dat betekent dat er nog significante verbeterpunten zijn op het gebied van bijvoorbeeld: aggregeren van data, validatie van brondata, het testen van uitkomsten en documentatie. Waar mogelijk zullen deze verbeteringen in 2023 en 2024 doorgevoerd worden.

Berekening kwartaalgemiddelde van effecten

Conform SFDR RTS artikel 6(3) dienen de effecten van de indicatoren berekend te worden op basis van een kwartaalgemiddelde van de effecten op 31 maart, 30 juni, 30 september en 31 december van de referentieperiode.

Voor een gedeelte van de indicatoren dient tevens rekening gehouden te worden met verhouding tussen het gewicht van de belegging door de financiëlemarktdeelnemer in een onderneming waarin wordt belegd ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd. Een groot deel van de ondernemingen waarin wordt belegd rapporteert de ondernemingswaarde echter niet beschikbaar op kwartaalbasis. De ondernemingswaarde wordt daarom, zoals voorgeschreven in SFDR RTS Bijlage I, constant gehouden op de ondernemingswaarde aan het einde van het boekjaar bij het berekenen van het kwartaalgemiddelde. Echter, doordat in de berekening van dit kwartaalgemiddelde wel de waarden van de belegging in de onderneming op kwartaalbasis worden meegenomen, kan dit leiden tot een inaccuraat afspiegeling van het daadwerkelijke aandeel van het gewicht van de belegging in een onderneming ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd indien de ondernemingswaarde gedurende de referentieperiode fluctueert. De impact van deze afwijking op de uiteindelijke indicator is niet accuraat te bepalen doordat de ondernemingswaarden niet beschikbaar zijn op kwartaalbasis.

Er is een alternatieve aanpak overwogen waarbij het gewicht van de belegging in een onderneming niet uitgedrukt wordt in de waarde van de belegging maar in het aantal eenheden (bijvoorbeeld het aantal aandelen of obligaties) van de belegging en hierover een gemiddelde te nemen en dit te vermenigvuldigen met de waarde per eenheid aan het einde van het boekjaar. Theoretisch gezien zou dit tot een accuratere afspiegeling moeten leiden het gewicht van de belegging in een onderneming ten opzichte van de ondernemingswaarde van de onderneming waarin is belegd. Echter zijn de eenheden van beleggingen voor een deel van de beleggingscategorieën niet beschikbaar of niet concreet en eenduidig te definiëren waardoor er geen gestandaardiseerde berekening zou worden gemaakt over verschillende beleggingscategorieën bij het hanteren van deze aanpak. Hierom is er gekozen om voor deze rapportagecyclus gebruik te maken van het kwartaalgemiddelde van de waarde van de belegging in een onderneming. Mogelijke verdere verfijning van deze methodiek zal worden onderzocht voor de eerstvolgende rapportagecyclus.

Engagement policies (artikel 8)

PGGM voert als fiduciair manager en uitvoeringsorganisatie engagement namens PFZW. Als aandeelhouder wil PFZW zijn bij de bedrijven waarin we beleggen. Niet alleen om bedrijven beter te laten renderen, maar ook om ze aan te sporen verder te verduurzamen. Dit kan via engagement, via het voeren van juridische procedures maar bijvoorbeeld ook via het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. PGGM brengt ieder jaar namens PFZW een stem uit op aandeelhoudersvergaderingen. Daarbij wordt samengewerkt met andere aandeelhouders zodat we meer invloed hebben. De stemrichtlijnen die PGGM volgt zijn afgeleid van het PFZW beleid. Deze stemrichtlijnen zijn gepubliceerd op de website van onze uitvoeringsorganisatie. PFZW is en blijft eindverantwoordelijk voor de opzet, werking en evaluatie van het stembeleid en ontvangt daartoe rapportages van de uitvoeringsorganisatie met informatie betreffende de uitvoering. PGGM rapporteert publiekelijk over de invulling van het PFZW stembeleid via jaarverslagen en een publiekelijke website via welke alle steminstructies inzichtelijk zijn.

Klimaatverandering (indicatoren #1 tot en met 3)

Als actieve eigenaar spoort PFZW ondernemingen aan om decarbonisatiestrategieën te implementeren die passen bij hun onderneming en in lijn zijn met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Ook richten wij ons op het stimuleren van klimaatoplossingen die de maatschappelijke transitie versnellen en hun prestaties op de lange termijn ten goede komen.

Ter ondersteuning van onze doelstellingen om de gefinancierde uitstoot te verminderen en impact te creëren, implementeert PGGM namens PFZW een active ownership programma gericht op het aanbod én het verbruik van energie op basis van fossiele brandstoffen. Olie- en gasbedrijven vallen onder het eerste, terwijl ondernemingen in de sectoren Utilities, Materials en Agri-Food onder het tweede vallen. Bedrijven in deze sectoren zijn sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen en stoten daarom veel CO₂ uit. Zij moeten naar een koolstofuitstoot van netto-nul om de klimaatverandering te beperken. Door af te stappen van fossiele brandstoffen en de vraag ernaar te verminderen, worden olie- en gasbedrijven ook gestimuleerd om alternatieve energiebronnen te zoeken.

Het uiteindelijke doel van elk programma is dat bedrijven hun strategieën afstemmen op de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, maar bij voorkeur tot 1,5 graden Celsius.

Elk programma heeft speciale analisten die verantwoordelijk zijn voor het onderzoek, het engagement en het stemmen bij volmacht voor de bedrijven in hun sector.

Olie en gas (indicator #4)

Het kopen en verkopen van effecten op de secundaire markt heeft weinig invloed heeft op een onderneming. PFZW blijft daarom belegd in olie- en gas bedrijven met een Paris aligned strategie, zodat wij ons kunnen inzetten en stemmen om vooruitgang te stimuleren. Voor olie- en gasondernemingen geldt dat, hoewel slechts weinigen als volledig Paris aligned kunnen worden beschouwd, met de aanmoediging van hun beleggers en druk van

het bredere publiek, veel ondernemingen vooruitgang zijn gaan tonen. Engagement blijft een haalbare strategie als een bedrijf zich bereid toont en reageert op veranderingen. We vinden wel dat deze verandering snel zichtbaar moet zijn.

In de periode van 2022 tot 2024 heeft PFZW een SMART-engagementprogramma richting beursgenoteerde olie- en gasbedrijven opgezet en uitgevoerd. Hierbij willen we alleen belegd blijven in olie- en gasondernemingen waarvan de strategie is afgestemd op de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het programma bestond uit een intensieve dialoog met 12 beursgenoteerde olie- en gasbedrijven en de verkoop van achterblijvers. Resultaat van het programma is dat zeven beursgenoteerde olie- en gasbedrijven met een overtuigende klimaattransitiestrategie blijven deel uitmaken van de portefeuille. Wij willen ook zoveel mogelijk samenwerken met andere beleggers door actief samen te werken via de 'Dutch Climate Coalition' (laatste verklaring: Dutch investor statement on oil and gas) en het Climate Action 100+ initiatief.

Wij geloven dat desinvestering deel uitmaakt van actief eigenaarschap en het punt in de reis vertegenwoordigt waarop je niet langer gelooft dat een onderneming bereid of in staat is te veranderen. Kolenbedrijven, bijvoorbeeld, kunnen hun bedrijfsmodel niet aanpassen aan het doel van de Overeenkomst van Parijs en zijn gedesinvesteerd. Dezelfde filosofie wordt toegepast op olie- en gasbedrijven: bedrijven die zich niet vóór eind 2023 aanpassen aan de Overeenkomst van Parijs zullen worden afgestoten. Tegen die tijd hebben we ons vertrouwen in hun vermogen om tijdig te veranderen verloren en besteden we onze betrokkenheid en financiële middelen liever aan meer open en dynamische bedrijven.

Voedsel en Agri (gerelateerd aan indicator #6)

Duurzame voedselproductie is de sleutel tot verschillende duurzaamheidsuitdagingen, zowel op milieugebied (bv. klimaat, biodiversiteit) als op sociaal gebied (bv. voedselzekerheid). PGGM gaat namens PFZW in gesprek met belangrijke ondernemingen in de voedingssector om hen te sturen op de ontwikkeling van robuuste, op het Klimaatakkoord van Parijs afgestemde klimaatactieplannen. Dit houdt in dat er kwantitatieve en tijdgebonden doelen worden gesteld om activiteiten koolstofvrij te maken en ontbossing te stoppen. De doelstellingen moeten worden ondersteund door geloofwaardige strategieën die de belangrijkste bronnen van directe en indirecte emissies aanpakken.

We richten ons engagement op bedrijven met een aanzienlijk marktaandeel, omdat hun klimaatinspanningen een sectorbrede overgang naar een koolstofarmere economie kunnen helpen versnellen. Dit vergt gecoördineerde en gezamenlijke actie van diverse actoren in de toeleveringsketen. Onze aandacht gaat dus uit naar de manier waarop bedrijven de uitvoering van het klimaat- en ontbossingsbeleid, de inkooppraktijken en de betrokkenheid van leveranciers in de toeleveringsketen aanpakken. In het kader van dit programma doet PGGM namens PFZW engagement met zes bedrijven.

Nutsbedrijven

Bij het streven naar de energietransitie houdt PFZW rekening met de sleutelrol van elektriciteitsbedrijven.

PGGM is in gesprek met ondernemingen in de elektriciteitssector om onderneming brede emissiedoelstellingen vast te stellen voor jaarlijkse emissies van elektriciteitsopwekking die in 2035 in geavanceerde economieën netto nul zijn en in 2040 in ontwikkelingsmarkten (in lijn met het IEA NZE-scenario). Deze doelstellingen worden ondersteund door krachtige strategieën en geloofwaardige investeringen in koolstofarme energiebronnen. Wij hebben tijdgebonden KPI's vastgesteld om de degelijkheid van de strategieën te beoordelen en wij zullen ons stemrecht en onze publieke stem gebruiken als escalatie-instrumenten indien de ondernemingen niet reageren op onze engagementinspanningen.

Onze theorie is dat het koolstofvrij maken van de elektriciteitssector een direct effect kan hebben op energieproducenten door de ontwikkeling en mainstreaming van koolstofarme energiebronnen te vergemakkelijken. Bovendien kan een gebrek aan vooruitgang bij deze overgang de vooruitgang belemmeren van andere sectoren waar elektrificatie een grote rol speelt bij het terugdringen van emissies. De keuzes en verbintenissen die elektriciteitsopwekkingsbedrijven - en beleidsmakers die de regelgeving voor de sector vaststellen - nu maken, zijn dan ook van invloed op het succes van de energietransitie als geheel en op de koolstofarme transitie in andere sectoren.

In het kader van dit programma werken wij samen met 7 bedrijven.

OECD Engagement (indicatoren #10 en 11)

PGGM gaat, namens PFZW, in gesprek met schendende ondernemingen wanneer wij denken dat engagement van toegevoegde waarde kan zijn en uitsluiting in eerste instantie niet van toepassing is. Wanneer dit engagement niet slaagt, start een escalatieprocedure die uiteindelijk tot uitsluiting kan leiden. Onze engagementverzoeken verschillen naargelang de aard van de incidenten. Vaak komen de incidenten voort uit hiaten in de uitvoering, ondanks dat de onderneming een goed mensenrechtenbeleid heeft. PGGM vraagt ondernemingen daarom doorgaans om (1) het due diligence proces op het gebied van mensenrechten te verbeteren, (2) zich bezig te houden met systemische kwesties in hun toeleveringsketens en (3) het klachtenmechanisme te versterken en toegang tot verhaal te bieden.

Verlies van biodiversiteit en natuur (gerelateerd aan indicatoren #7 en 8)

Het voortdurende verlies aan biodiversiteit en natuur is een grote zorg. PFZW licht haar visie op dit onderwerp toe in haar publiek toegankelijke position paper over biodiversiteit en natuurverlies. In deze publicatie erkent PFZW de intrinsieke waarde van natuur en leven die op zichzelf de noodzaak tot bescherming rechtvaardigt. Bovendien stelt PFZW dat er ook een pragmatisch argument is waarom deze trend moet worden gekeerd. De natuur voorziet de mens van goederen en diensten die het functioneren van onze samenleving ondersteunen door (economische) activiteiten mogelijk te maken, waaronder de productie en consumptie van goederen. Het verlies van de natuur vormt dus een bedreiging voor het functioneren van ons sociaal-economisch systeem. Ontbossing en circulariteit zijn verankerd in de KPI's voor het klimaatengagement. PGGM en PFZW nemen actief deel aan het thematische engagement programma "Biodiversiteit en Natuurlijk Kapitaal", gecoördineerd door Sustanalytics, waar de dataleverancier met 52 ondernemingen samenwerkt om hun risicobeoordeling en toelichtingen met betrekking tot dit onderwerp te verbeteren. Incidenten met betrekking tot biodiversiteit en natuurverlies worden ook vastgelegd in ons OESO-programma - zoals uitgelegd in de betreffende paragraaf.

Vanaf 2023 is het onderwerp biodiversiteit en natuurverlies als expliciet thema toegevoegd in de stemrichtlijnen van PGGM. Het stemgedrag van PGGM op dit punt volgt dezelfde uitgangspunten die PFZW in haar publieke position paper heeft verwoord. PFZW richt zich op de manier waarop de bedrijfsvoering en toeleveringsketens bijdragen aan natuuruitputting. Hiervoor verwijzen wij naar de vijf directe aanjagers van biodiversiteit en natuurverlies zoals gedefinieerd door het Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). Namelijk (1) veranderingen in het gebruik van land en zee, (2) de exploitatie van organismen, (3) klimaatverandering¹³, (4) vervuiling en (5) invasies van soorten. Na een evaluatie van hun negatieve impact, stellen de ondernemingen kwantitatieve en tijdsgebonden doelstellingen vast om hun negatieve impact te verminderen (bv. in 2030 zal 100% van het water dat in industriële processen wordt gebruikt in een kringloop worden gerecycleerd en hergebruikt). Ten slotte verwachten wij van onze ondernemingen waarin wij investeren dat zij op transparante en duidelijke wijze verslag uitbrengen over hun vorderingen. Deze beginselen worden actief nagestreefd in de hierboven beschreven

Verwijzingen naar internationale normen (artikel 9)

Als wereldwijde belegger heeft PFZW belang bij internationale standaardisatie van duurzaamheidsnormen. Daarom zetten wij ons actief in voor harmonisatie en samenwerkingen op het gebied van klimaat, biodiversiteit, mensenrechten en verantwoorde ketens.

Het Nederlandse IMVB convenant, de OESO-richtsnoeren en UN Global Compact

PGGM / PFZW vindt het belangrijk dat de bedrijven waarin we beleggen zich committeren aan de OESO richtsnoeren voor verantwoord ondernemen en de UN Global Compact. In dit kader heeft PFZW zich gecommitteerd aan het Nederlandse IMVB convenant. Ten behoeve van de implementatie van dit bleid screent PGGM de gehele portefeuille van PFZW op basis van criteria in relatie tot de UN GC en the OECD guidelines. We hanteren hierbij een aantal uitgangspunten:

- PGGM / PFZW belegt niet in bedrijven die wij op basis van onze data provider aanmerken als zeer ernstige schender van de OECD normen.
- PGGM / PFZW kunnen beleggen in bedrijven die wij op basis van onze data provider aanmerken als ernstige schender van de OECD normen. In al die gevallen voert PGGM/ PFZW actief dialoog gericht op erkenning van incidenten, herstel en verhaal en het voorkomen van toekomstige incidenten. Bij dit dialoog maakt PFZW/PGGM ook actief gebruik van haar stemrecht als aandeelhouder. We implementeren de CG / OECD screen op basis van incident reports. PGGM implementeert een actieve screen op UN GC en OECD guidelines. Voor publieke markten wordt data van Sustainability gehanteerd, voor private markten wordt de data van RepRisk gehanteerd. Aan de hand van deze data worden bedrijven geïdentificeerd die worden uitgesloten (zie voor beschrijving hierboven).

Klimaatcommitment

PFZW heeft zich in 2019 aan het Klimaatcommitment van de Financiële Sector gecommitteerd. Dit commitment maakt integraal onderdeel uit van het Klimaatakkoord. In het Klimaatcommitment zijn de volgende afspraken gemaakt:

- 1) De betrokken partijen nemen deel aan de financiering van de energietransitie en aanvaarden hiertoe een inspanningsverplichting binnen de kaders van wet- en regelgeving en de risicorendementsdoelstellingen.
- 2) De partijen ondernemen actie om van hun relevante financieringen en beleggingen het CO₂-gehalte te meten. Vanaf het boekjaar 2020 rapporteren zij daarover publiekelijk.
- 3) Uiterlijk in 2022 maken de partijen hun actieplannen inclusief reductiedoelstellingen voor 2030 bekend. De partijen zullen toelichten welke acties zij nemen om bij te dragen aan het Klimaatakkoord van Parijs.

PFZW rapporteert jaarlijks in het Jaarbericht Duurzaam Beleggen over het CO₂-gehalte van haar relevant beleggingen. In juli 2022 publiceerde PFZW haar Klimaatplan.

Paris Aligned Asset Owner Commitment (PAI commitment)

PFZW ondertekende in april 2022 het Paris Aligned Asset Owner Commitment (PAI Commitment). Onder het commitment dient PFZW doelstellingen af te geven voor:

- Emissiereductie op portefeuilleniveau;
- Beleggingen in klimaatoplossingen;
- Een coverage target voor asset class alignment;
- Operationele emissiereductie.

Bovendien is een vereiste dat PFZW jaarlijks rapporteert over klimaatrisico's -en kansen voor de beleggingsportefeuille in lijn met de TCFD-richtlijnen (TCFD staat voor Task Force on Climate-related Financial Disclosures).

PFZW hanteert het **Net Zero Investment Framework (NZIF)** om invulling te geven het PAI-commitment.

Klimaatrisico's

In 2022 heeft PGGM een eerste verkenning gedaan van klimaatrisico's in de portefeuille van PFZW. Deze inzichten zijn scenario agnostisch: afhankelijk van het scenario manifesteert het fysiek of transitie risico zich. In 2023 heeft hier een verdere verdieping op plaatsgevonden. Hierbij zijn verschillende scenario's onderzocht, waaronder in ieder geval een Disorderly Transition scenario en Orderly Transition scenario.

Daarnaast heeft PGGM een kwalitatieve analyse gedaan naar de impact van klimaatrisico's op verschillende beleggingscategorieën. Daarbij zijn verschillende kenmerken van de beleggingscategorieën meegewogen zoals de risicograad, liquiditeit en mate van diversificatie. De conclusie van de kwalitatieve analyse was dat de staatsobligatieportefeuille naar verwachting weinig impact van fysieke en transitierisico's zal ondervinden terwijl de gevoeligheid van de gevoeligheid van de categorieën infrastructuur (transitierisico's en fysieke risico's) en insurance (fysieke risico's) relatief hoog is. Vanaf 2023 is PFZW in staat om voor het eerst een kwantitatieve schatting te maken van de impact van klimaattransitierisico's op de beleggingsportefeuille, doordat onze uitvoerder toegang heeft tot gegevens over klimaatrisico van een externe dataleverancier. PFZW rapporteert jaarlijks over klimaatrisico's in haar TCFD-rapportage.

Platform Living Wage Financials (gerelateerd aan additionele indicator #14)

Het verdienen van een leefbaar loon of inkomen is een mensenrecht. Een leefbaar loon of inkomen moet voorzien in elementen van een behoorlijke levensstandaard, zoals voedsel, water, huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg, vervoer, kleding en andere essentiële behoeften, waaronder voorzieningen voor onverwachte gebeurtenissen. In veel landen is een dergelijke vergoeding hoger dan het wettelijk vereiste minimumloon. Daarom vragen wij bedrijven om in hun eigen activiteiten en in hun toeleveringsketens medeverantwoordelijk te zijn voor het bevorderen van leefbare lonen en inkomens.

Als lid van het Platform Living Wage Financials (PLWF) zet PGGM zich samen met gelijkgestemde branchegenoten collectief in. Door de jaren heen heeft het platform een aantal ondernemingen in de kleding-, landbouw- en voedselsector geëvalueerd, die een grote impact hebben op leefbaar loon en leefbaar inkomen. Hoewel de beoordelingsmethode per sector verschilt, streeft PLWF's engagement naar verbetering van beleid, betrokkenheid van belanghebbenden, effectbeoordeling, actieplan, het volgen van prestaties en herstel in relatie tot leefbaar loon en inkomen. PGGM neemt de beoordelingsresultaten mee in haar stembesluiten.

Finance for Biodiversity Pledge (indicator #7)

Om de complexe uitdaging van natuurverlies aan te gaan heeft de vermogensbeheerder van PFZW -PGGM- de Finance for Biodiversity Pledge ondertekend en zich in 2022 aangesloten bij de bijbehorende stichting. Dit is een formele verbintenis om 1) samen te werken en kennis te delen, 2) samen te werken met ondernemingen, 3) de impact te beoordelen, 4) doelen te stellen en 5) vóór 2025 publiekelijk te rapporteren over de voortgang. Hoewel de samenwerking die uit het initiatief moet voortvloeien nog in ontwikkeling is, hebben PFZW en PGGM in hun engagement met ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd al enkele stappen gezet om vooruitgang te boeken op dit gebied.

Satellite-based engagement towards zero deforestation (gerelateerd aan indicator #7)

In 2021 is PGGM toegetreden tot de coalitie van beleggers "Satellite-based engagement towards zero deforestation". In dit samenwerkingsverband gaan wij de dialoog aan met ondernemingen om ontbossingsgevallen die door satellietdetectie zijn gevonden aan te pakken en op te roepen tot preventieve maatregelen voor ontbossing. Het doel is om de overgang naar ontbossingsvrije toeleveringsketens te versnellen.

Valuing Water Finance Initiative (gerelateerd aan indicator #8)

Sinds augustus 2022 neemt PGGM deel aan het Valuing Water Finance Initiative, een samenwerkingsverband waarbij de NGO CeresERES beleggers ondersteunt bij het betrekken van ondernemingen met een grote watervoetafdruk om water als financieel risico te waarden en ernaar te handelen en de noodzakelijke grootschalige verandering te stimuleren om watersystemen beter te beschermen.

Historische vergelijking

Een historische vergelijking met de voorafgaande periode is opgenomen in onderstaande tabel.

Historische vergelijking (artikel 10)

#	PAI	Score 2023	Score 2022	% Verschil
PE-1	Totale BKG-emissies	50.755.352 tCO ₂ e	48.117.457 tCO ₂ e	+5,5%
PE-2	Koolstofvoetafdruk	596,4 tCO ₂ e/€M belegd vermogen	648,2 tCO ₂ e/€M belegd vermogen	-8,0%
PE-3	BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	1.244,6 tCO ₂ e/€M omzet	1.869,4 tCO ₂ e/€M omzet	-33,4%
PE-4	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	10,9%	15,1%	-27,7%
PE-5	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen	72,0%	58,5%	+23,0%
PE-6a	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector A	0,5 GWh/€M	6,8 GWh/€M	-92,7%
PE-6b	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector B	0,9 GWh/€M	1,7 GWh/€M	-45,3%
PE-6c	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector C	0,5 GWh/€M	1,0 GWh/€M	-48,9%
PE-6d	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector D	5,2 GWh/€M	8,5 GWh/€M	-39,5%
PE-6e	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector E	0,6 GWh/€M	0,7 GWh/€M	-12,2%
PE-6f	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector F	0,3 GWh/€M	0,2 GWh/€M	+39,8%
PE-6g	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector G	0,2 GWh/€M	0,1 GWh/€M	+106,8%

PE-6h	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector H	0,6 GWh/€M	0,6 GWh/€M	+6,3%
PE-6i	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten, Sector I	0,7 GWh/€M	0,5 GWh/€M	+31,9%
PE-7	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/ activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben	9,0%	0,5%	+1702,3%
PE-8	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	0,0 ton/€M belegd vermogen	84,2 ton/€M belegd vermogen	-100,0%
PE-9	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	2,5 ton/€M belegd vermogen	4,1 ton/€M belegd vermogen	-39,4%
PS-10	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	0,0%	0,3%	-93,1%
PS-11	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waar- mee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt	3,0%	40,2%	-92,6%
PS-12	Gemiddelde niet- gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	11,3%	5,4%	+110,1%
PS-13	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	31,0%	23,4%	+32,3%
PS-14	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0,0%	0,0%	0,0%

PE-15	BKG-intensiteit landen waarin is belegd	219,5 tCO ₂ /€M omzet	289,6 tCO ₂ /€M omzet	-24,2%
PE-16a	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	0	0	0,0%
PE-16b	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht	0,0%	0,0%	0,0%
PE-17	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen	0,0%	0,0%	0,0%
PE-18	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva	29,7%	40,1%	-26,0%
#	PAI	Score 2023	Score 2022	% Verschil
AE-4	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissie- reductie die aansluiting bij het Klimaatakkoord van Parijs beogen	21,5%	27,4%	-21,6%
AE-19	Energieverbruik in GWh van vastgoed- activa in eigendom, per m ²	0,0 GWh/m ²	0,0 GWh/m ²	0,0%
AS-14	Aantal ernstige mensenrechten- problemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde	0	0	0,0%
AE-17	Aandeel obligaties die niet zijn uitgegeven op grond van Uniewetgeving inzake ecologisch duurzame obligaties	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
AS-18	De inkomensverdeling en de economische ongelijkheid onder de deelnemers in een bepaalde economie, met inbegrip van een kwantitatieve indicator	33,0	33,0	0,0%